

10 06 2019

Мардум рӯзҳои сангини ҷанги шаҳрвандиро ба ҳукми таърих вогузошта, рӯ ба ободонию созандагӣ, бунёди пояи зиндагии шоиста ниҳодаанд. Мардуми ба ваҳдатномада шукронаи сулҳу амонӣ карда, бо дастуру ҳидоятҳои созандаи Пешвои миллат мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар кишвар, яъне аз маркази шаҳру навоҳӣ то дурдасттарин дехаву маҳалла қорҳои ободониро вусъат бахшидаанд.

Дар тақвими охири садаи XX дар ҷомеаи ҷаҳонӣ табаддулоти қуллии сиёсӣ ва иҷтимоӣ ба амал омад. Давлати абарқудрати Иттиҳоди Шӯравӣ барҳам хӯрд ва ҷумҳуриҳои тобеи он роҳи мустақилиятро пеш гирифтанд. Дар ҳаритаи ҷаҳон давлатҳои нави мустақил пайдо шуданд. Дар ин қатор Ҷумҳурии Тоҷикистон низ роҳи рушди озодонаро пеш гирифт. Ин роҳ барои давлати ҷавон роҳи осон набуд.

Мутаассифона, бо даҳолати қувваҳои бадҳоки беруна, ки рушди давлати тоҷиконро намехостанд, нақшаи аз байн бурдани он ва миллати тоҷикро тарҳрезӣ карданд. Дар натиҷа дар Тоҷикистон ҷанги шаҳрвандӣ сар зад. Ҷанг бадбахтиҳои зиёд овард. Бародар бо бародар ва писар бо падар душман шуда, ҷониби яқдигар тир ҳолӣ мекарданд.

Осмони кишвар тираву замини зархези он огуштаи хун гардида буд. Горату дуздӣ, катлу куштор ва гаравгонгирии одамони бегунох оғоз ёфт. Молу дороии солҳои зиёд чамъовардаи мардум ба яғмо рафт.

Чойи зикр аст, ки чанги шаҳрвандӣ дар таърихи халқу миллатҳои чаҳон зухуроти нав нест ва онро халқи тоҷик низ аз сар гузаронд. Роҳи ваҳдати миллӣ аз 26 ноябри соли 1992 оғоз ёфт ва дар ҳамин рӯзи тақдирсоз дар Қасри Арбоби шаҳри Хучанд дар Иҷлосияи XVI Шӯрои Олӣ Сарвари тозаинтиҳоби давлат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон савганд ёд намуданд: “Ман ба шумо сулҳ меоварам”. Пешвои миллат аз раванди пур аз мушкилоти музокироти тӯлоии давлат бо Иттиҳоди неруҳои муҳолифин борҳо ёдрас шуда, чунин гуфтаанд: “Маҳз бо талабу дархост ва майлу иродаи мардуми кишвар ва танҳо ба хотири аз ҳаритаи сиёсии чаҳон нест нашудани давлати соҳибистиклоламон ва пароканда нагардидани миллатамон мо бо Иттиҳоди неруҳои муҳолифин музокиротро оғоз кардем. Дар натиҷаи гуфтушунидҳои тӯлонӣ, ки дар ғушаву канори ғуноғуни олам зиёда аз чил моҳ идома ёфтанд, мо чил санади барои миллат муҳимро ба имзо расондем. Нихоят, баъд аз муҳолифоти мусаллаҳонаи зиёда аз панҷсола Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон ба имзо расид. Аз ин рӯ, 27 июни соли 1997 дар таърихи давлатдорӣ навини Тоҷикистон ҳамчун рӯзи тантанаву оромиву ҳадафҳои наҷиби халқи тоҷик дар роҳи душвори барқарор намудани сулҳу ваҳдати миллӣ ва амалӣ намудани қарорҳои Иҷлосияи таърихӣ XVI Шӯрои Олӣ ба ҳисоб меравад”.

Соли 2015 аз тарафи мардуми Тоҷикистон Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат эътироф шудани Президенти маҳбубамон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ин қадрдонии хизматҳои бузурги фарзанди фарзонаи миллат дар роҳи бастанӣ сулҳи тоҷикон ва хизматҳои давраи баъдичангиашон мебошад. Тавре маълум аст, баъди бастанӣ созишномаи сулҳ дар Тоҷикистон давраи нави сулҳсозӣ оғоз гардид, ки барои татбиқи он Комиссияи оштии миллӣ (КОМ) таъсис ёфт. Фаъолияти комиссия 4 июни соли 1997 оғоз гардида, аз 4 зеркомиссия: сиёсӣ, муҳоҷират, низомӣ ва ҳуқуқӣ иборат буд. Фаъолияти комиссия то 31 мартӣ соли 2000 давом кард.

Яке аз масъалаҳои асосии дар назди комиссия ғузошташуда ин ба Ватан, ба чойҳои зисти аввала баргардондани ғурезаҳо буд. Пӯшида нест, ки бар асари чанги шаҳрвандӣ қариб як миллион ҳамватанонамон чойҳои зисти доимиашонро тарқ карда, иҷборӣ ба хориҷи кишвар (асосан, ба давлатҳои Эрон, Афғонистон, Россия, Қазоқистон ва дигар давлатҳои дуру наздик) рафта буданд ва баъди чандин солҳои муҳоҷират ба диёри худ баргаштанд.

Ақсарияташон ҳонаю дари ҳудро аз тарси ҷон партофта рафтанд, ки онҳо аз тарафи шахсони алоҳида ғасб гардиданд. Қисми дигаре бо маблағи ночиз манзили истиқоматӣ ва молу ҳолашонро ғуруҳта буданд. Пас аз ин воқеаҳо дар судҳои ҷумҳурӣ бахсҳои граҷданӣ оид ба манзил ва характери амволидошта ба маротиба зиёд шуданд. Чунин бахсҳо, асосан, дар ноҳияҳои минтақаи Қўргонтеппаи (ҳозира Бохтар) вилояти Хатлон бештар мушоҳида мешуданд. Парвандаҳои граҷданӣ сари вақт баррасӣ гашта, ҳонаҳои ғурезагон аз шахсони бегона ҳолӣ ва ба соҳибонашон баргардонда шуданд. Ин ҳолат умеди ғурезахоро ба фардои нек дучанд мекард ва яке аз пайи дигаре ба Ватан бармегашт.

Маҳз барои чунин фаъолияти пурсамар ва нақши фаъол доштан дар таҳкими гоҷҳои ваҳдати миллӣ дар он солҳо як қатор судяҳо ва қормандони дастгоҳи суд бо муқофотҳои давлатӣ қадр гардиданд.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат мухтарам Эмомалӣ Раҳмон хеле хуб фармудаанд: “Истиклолиятро ба даст овардан ханӯз кам аст. Мо бояд истиклолият ва арзишҳои онро чун гавҳараки чашм хифз намоем”.

Саидалӣ Сирочиддин САЙВАЛӢ,

раиси суди ноҳияи Чалолӣдини Балхӣ